

Th.J.M. Naastepad

UITKOMST IN DE BENUWDHEID

GEBEDEN

Verzameld en ingeleid door Dr. L.W. Lagendijk

ISBN 90 5263 971 X NUR: 707

- 2006 theologische uitgeverij NARRATIO, Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem
tel. 0183 62 81 88 fax 084 739 29 45 e-mail: verkoop@narratio.nl
Actuele informatie is te vinden op www.narratio.nl.
Onze uitgaven zijn ook te koop via de boekhandel en www.kerkboek.nl
(ook in België).

Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestandskopie, luisterboek, Digi-boek, Internet-PDF of op welke andere wijze dan ook, behoudens voor eigen gebruik, zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever c.q. de auteur. Citaten tot maximaal vier regels zijn toegestaan, grotere citaten vallen onder het overnamerecht waarvoor toestemming is vereist, tenzij gedaan in het kader van een recensie.

*Maar macht is van alle kwaad het enige begin;
want het oog wordt boos omdat Gij goed zijt,
en het prijst het geweld dat uw genade toomt,
men lastert de bewegingen van uw ingewand.*

TEN GELEIDE

In zijn roman *Halbzeit* (1960) schrijft Martin Walser: 'Met Lisa in de kerk. Kon niet bidden. De plechtige, ambtelijke kerktaal deed me vreemd aan. Kunstnijverheidsjargon. Denken de gelovigen dat God ze alleen maar hoort wanneer ze bidden en dat Hij er geen idee van heeft wat ze verder denken en zeggen? Je kunt je niet voorstellen dat de predikant wat hij in zijn preek vertelt ook doorleefd heeft. Mijn leven valt niet onder te brengen in de taal van het gebed. Ik kan me niet meer in dergelijke bochten wringen. Ik heb God samen met deze formules geërfd, maar nu verlies ik Hem door diezelfde formules'.

Wie herkent zich soms niet in deze gedachten? Wie heeft niet bij tijd en wijle een onbehaaglijk gevoel ten aanzien van de taal die wordt gebezigd in de kerk? En wie zoekt niet naar woorden om te gebruiken in een gebed? Wie heeft zo af en toe niet het gevoel dat woorden te kort schieten om de werkelijkheid te beschrijven?

Het was al heel lang mijn wens gebeden van Thomas Naastepad uit te geven. Gebeden dus van de man die zo mooi kon schrijven, zoals iemand mij onlangs zei. Maar zijn gebeden goed omdat ze mooi zijn geschreven? Dat hoeft lang niet altijd het geval te zijn. Integendeel. Onmiskenbaar zijn de gebeden van Naastepad mooi geschreven - hoewel hij zelf in het ten geleide van de gebedenbundel *Tegen des levens loop* (1980) schrijft dat gebeden nooit mooi zijn, maar wel moeten ademen, lucht geven aan wat anders dreigt te verstikken -, maar net zo vaak rauw en ongenueanceerd. Met opzet. Want kan een mens neutraal blijven bij de klaagmuur van het leven? Moet een mens zwijgen bij het zien en ervaren van onrecht? Naastepad niet. Hij tracht de ervaring van wet en genade onder woorden te brengen, maar ook het appèl en de bevrijding van Christus. Zijn gebeden zijn als het ware een dialoog met het Woord van God. Ze brengen verdriet en ontsteltenis tot uitdrukking, falen en vreugde, vertrouwen en hoop, en de honger naar gerechtigheid en vrede. Had de schrijver en Kafka-specialist Martin Walser onder het gehoor van Naastepad gezeten, dan zou hij waarschijnlijk zijn eigen leven opgenomen hebben gezien in het woord van alledag, dan zou hij de hoogte- en dieptepunten van het dagelijks bestaan geïntegreerd hebben gezien in het gebed. Immers, het gebed van de gemeente ontrukkt de zuchtende creatuur aan het opgelegde stilzwijgen en aan de vervalsing van de geschiedenis. 'Gebeden', zo schrijft Naastepad in het ten geleide in de hierboven genoemde gebedenbundel, 'bedoelen niet aan de hemel informatie te verstrekken over wat er op aarde aan de hand is; dan worden ze

langdradig, krachteloos en overbodig. Ze willen lichaam stichten in de Geest, tegen de vormeloosheid waarin we dagelijks verkeren; ze dienen de saamhorigheid, l'esprit de corps'.

De gebeden die u thans in handen hebt - tien jaar nadat Naastepad is overleden - en waarvan een aantal reeds eerder is uitgegeven in de reeds vermelde bundel *Tegen des levens loop*, zijn veelal tafelgebeden en/of gebeden die ná de preek zijn uitgesproken. Ik spreek de wens uit dat ze dienst kunnen doen zowel in de gemeente als in het persoonlijk geloofsleven.

Leo Lagendijk

I.

Heer, wat zijt Gij groot en wonderlijk,
Gij hebt alles voorzien en beschikt,
Gij wordt door onze vijandschappen
niet gehinderd,
om goed te doen
en uw huis te bouwen
waar vele woningen zijn,
uw heerlijke stad
waar Gij op goud troont.
Reeds lang hebt Gij
het paarlemoer ingelegd
dat zich aan onze ogen
zal vertonen wanneer
de schelp van dit aardse leven
zal opengaan.
Reeds is uw hofhouding druk doende
de vedels te stemmen
voor het feest zonder wanklank.
Wat zijt Gij groot en barmhartig!

Wij bidden U,
maak ons gereed,
maak ons vertrouwd met
dit bruisende leven,
dat samenwonen zonder achterdocht,
die onbevuilde lust,
die geestverrukking zonder twijfel.

Maak ons gereed
voor die verheven noblesse,
waarin wij ons niet meer
vermaken ten koste van elkaar,
oefen ons nu reeds in de liefde
die alles wat daar is bemint.

Maak ons klaar voor
uw hemel op aarde,
de duivels aan de kant,
de pijn voorbij,
het leedvermaak niet nodig,
de hoogmoed overbodig,
het lichaam onbederfelijk,

de zintuigen toegespitst.
Maak ons gereed,
geef ons de toekomst zo te beminnen
dat zij geen droom meer is
om het hedendaagse kwaad
te verontschuldigen.

O Heer, kom, en kom met macht,
stel niet uit wat Gij
voor het laatste hebt bewaard,
en wat Gij zo gaarne geeft;
geef dat dan,
geef aan uw kerk
een profetische blik en
een brandende ziel.

En laat uw engelen
de aarde niet beschadigen,
noch de zee, noch de bomen,
totdat al uw knechten,
alle mensen
aan hun voorhoofd verzegeld zijn
met uw Naam:
'Ik zal zijn',
uw Naam:
'Immanuël'.

2.

Temidden van de oude wereld,
wakker geworden door uw licht,
roepen wij tot U,
Ik-zal-zijn,
uit de diepte,
uit de ongeboren schemer.

Om de moedwil tegen uw schepping,
om de wrevel tegen uw bedoeling,
om de domheid en de haat
die zich op aarde openbaren
waardoor uw goedheid wordt vergooid
en uw dag wordt verduisterd.

O, de moeizame menswording
langzame geboorte
tegen wil en dank,
dit trage ontwaken,
tot het leed geleden is
en het bloed niet meer om wraak schreit
omdat er zoveel mensen zijn
die maar wat zeggen
die zomaar God zeggen tot
hun eigen grote mond,
bidden wij in de
naam van Jezus
de joodse Messias,
de man die gekruisigd is
aan kerk en staat,

om een reine ongerepte
gemeente bidden wij
- wat weten wij van rein,
onheilig is ons hart,
maar niettemin vanwege
het licht dat ons is opgegaan,
vanwege de verwachting
gewekt door de verrijzenis,
bidden wij om een gemeente
die heilig is -

O Heer, uw kerk,
zo suffig en in zichzelf gekeerd
en ook
zo druk en beredderig bezig,
is zij uw toegewijde
minnares?

Bedremmeld, beduimeld
is het voorkomen van de bruid
die U verwelkomt,
het is onze sloomheid,
het is onze domheid
die het beeld van uw kerk
bewolken en verduisteren.

Toch, in uw ogen
is zij daar,
blozend en tintelend,
zo wordt ons ware bestaan
bewaard bij U in de hemel
om eenmaal te voorschijn te treden
zoals Johannes haar zag:
Jeruzalem, een nieuwe wereld,
een lichaam van mensen,
een vrouw in de zon!

En daarom bidden wij,
dat uw dag moge dagen,
niet als een verschrikking
als alle machten hondsdel worden
en niet als een groot
vuur uit de hemel,
maar als een bevrijding,
een ochtend van behoedzaamheid
om de aarde te zegenen
die ons zolang verdragen heeft,
een dageraad van eerbied,
het uur der verzoening
van man tegen man,
als de angst en de drift zijn uitgewoed
en de levenden niet langer
krom liggen in de nacht,
als de harten van steen
gesmolten zijn

en de volken zullen weten
waarvoor ze geboren zijn:
voor de liefde die verlost en
voor de lofzang die verenigt.

3.

Wanneer zal die dag toch komen
dat Gij
koning van hemel en aarde
de tirannie der goden
niet langer kunt aanzien
de kwade wil van de heersers
niet meer gedooft?

En ook de menigte, zal zij
gehoor geven aan
uw stem die zegt
maakt vrede
bouwt gerechtigheid
sticht liefde in uw huizen?

Zie uw heiligen
ze zijn vermoeid
en te gering
voor zoveel zwaarte,
ze weten niet eens meer
wát zij zouden bidden,
maar hoor dan Gij
het zuchten van uw schepping
en doe gestand
uw woord als een man
dat Gij nog eenmaal
Jeruzalem zou verkiezen
tot jonkvrouw van uw Naam
pronkstede van uw trouw,
in Jezus die
de uitgang heeft volbracht.

4.

Wij snakken naar uw komst
o God, wat ánders brengt ons hier?
Maar laat ons niet alleen.

Wij bidden niet om effect
oogverblindend licht dat uiteenspat
maar dat Gij ons niet verlaat.

U komt, zegt Gij, maar wij
zijn verzadigd van bluf, wij vragen
één morgen zonder twist, één nacht
in goed vertrouwen.

Hemel en aarde zullen voorbijgaan:
dat is mooi, maar hoe zult Gij
ons weerhouden de hand
aan onszelf te slaan?

Zeg Gij ons waartoe
wij elkaar beminnen
en wij drinken de haat als water?

Hoe zegt Gij: Ik verlaat u niet
en tussen vier muren slaan de knuppels
op de ruggen der heiligen?

Wat is het dat Gij komt
en de tirannen heersen?

Gij komt, Gij komt uit de hemel, maar...

de hemel wordt doorkruist
door vogels van ijzer.

Kunt Gij de gebeden nog horen
door het gebulder heen?

Het is maar een vraag!

5.

O Heer, hoe zal ik U ontvangen,
als zelfs het Woord
waarin Gij tot mij komt
zo weerloos is, zo blootgesteld
dat bij de minste ergernis
ik mijn oren stop en voortga
als had Gij nooit gesproken?

Hoe zal ik U ontvangen
als zelfs een vleugje van uw Geest
mij angstig maakt
en radeloos doet omzien
naar rust voor mindere prijs
en welbehagen zonder pijn?

Hoe zal ik U ontvangen
en mijn handen staan er niet naar?
Mijn hart táált er niet naar?
Mijn lichaam bluft
mijn ziel trotseert de liefde?

Hoe zou ik U ooit ontvangen,
als Gij niet gekomen zou zijn,
met zulk een kracht,
dat mijn verzet al gebroken is
mét dat Gij spreekt,
dat mijn weerstand al afdruipt
als smeltwater voor uw zon.

‘Mijn’ verzet, ‘mijn’ weerstand,
het is al niet eens het mijne meer,
dat rekent Gij tot het oude
dat niet meer is,
dat is met het lichaam van uw Zoon
begraven en niet weer opgestaan.

En daarom zal ik U ontvangen
in Jezus Christus,
de Zoon,
in wie Gij uw welbehagen hebt.

6.

Gij die de dag
doet opstaan uit de nacht
Gij hebt uw volk
tot wachters aangesteld
tot wachters van de tijd,
zo houd ons waakzaam
dat de duisternis
niet zij in ons,
en maak ons opmerkzaam
op de geringste klaarte
van uw dageraad
opdat wij roepen:
Hij is nabij
die u bevrijdt!

7.

Gij zijt onze toekomst.
Zoals wij U kénnen
zijt Gij de komende,
nóg weten wij niets, wij weten
dat er een lieflijk oord zal zijn
waar Gij met ons wandelt
in zaligheid, de wonden genezen,
de tranen afgewist.

Tot die dag heffen wij
onze verzuchtingen ten hemel,
de laatste adem van onze ziel
laat horen in uw oor
de benauwingen van deze eeuw,
de angsten van uw creatuur,
het hulpgeschrei van uw kinderen.

Verhoor ons dan, ontferm U,
doe ons opstaan uit de dood
ontwakend tot die ongekende dag.